

Informace pro rodiče

Postup při stanovení výživného

Vybraná ustanovení z občanského zákoníku

Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.

Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti předchází vyživovací povinnosti prarodičů a dalších předků vůči dítěti.

Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.

Rodiče mají vyživovací povinnost vůči všem svým dětem, nejen k těm, které mají svěřené do péče. **Vyživovací povinnost má i rodič, který byl rodičovské odpovědnosti zbaven**, jeho rodičovská odpovědnost byla pozastavena nebo omezena.

Výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se živit.

Nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.

Pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného.

Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného je třeba také zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Dále je třeba přihlídnout k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí; přihlídnou se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost.

Kdy soud rozhoduje o výživném?

1. **Schválí dohodu** rodičů o plnění vyživovací povinnosti, odpovídá – li tato dohoda zájmům nezletilého dítěte

2. **Rozhodne**, pokud rodiče nebo jeden z rodičů neplní dobrovolně svoji vyživovací povinnost (nejen v případě, že spolu rodiče dítěte nežijí, ale i v případě, že spolu žijí a jeden z rodičů vyživovací povinnost neplní).

V případě, že rodiče nejsou schopni výživu svých dětí zajistit, přechází vyživovací povinnost ze zákona na prarodiče či další předky dítěte.

Soudní řízení ve věcech nezletilých dětí probíhají u opatrovnických soudů podle místa pobytu dítěte a jsou osvobozena od soudních poplatků.

Rozsudky stanovující výši výživného jsou předběžně vykonatelné – to znamená, že rodič (prarodič či jiná osoba) je povinen platit výživné v určené výši a to již od okamžiku doručení rozhodnutí, tedy i pokud proti rozsudku podal odvolání a rozsudek ještě nenabyl právní moci.

Stanoví se výživné jednou pro vždy a lze výživné pro dítě přiznat zpětně?

Výživné se nestanoví jednou pro vždy, o výši výživného se rozhoduje podle stavu, který existuje v době, kdy je soudní rozhodnutí vydáno. Změní-li se poměry, může **soud z moci**

úřední změnit dohodu nebo rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě – výživné může být zvýšeno i sníženo. Návrh na změnu mohou samozřejmě dát i rodiče nebo jiné osoby povinné výživou.

Za změnu poměrů se považuje např. rozšíření odůvodněných potřeb dítěte (nástup na základní školu, na střední školu, zhoršení zdravotního stavu dítěte, atd.) či zhoršení anebo zlepšení finanční situace povinného (např. zvýšení platu, nabytí majetku, ale i dlouhodobá nemoc povinného, péče o další děti apod.).

Pokud existuje odůvodněná potřeba dítěte, osoba, která o něj pečuje, podá návrh k soudu o zvýšení výživného k opatrovnickému soudu podle místa pobytu dítěte.

Příslušný soud zahájí řízení, přezkoumá, zda se skutečně jedná o takovou změnu poměrů, na jejímž základě dojde ke změně výše výživného. Je nutné mít na zřeteli, že musí jít o změnu poměrů dlouhodobějšího rázu, nikoli jen o přechodnou změnu.

Výživné lze přiznat, zvýšit nebo snížit jen ode dne zahájení soudního řízení, u výživného pro děti i zpětně, a to **nejdéle za dobu tří let ode dne zahájení soudního řízení** (podání návrhu k soudu).

Dojde-li ke zrušení nebo snížení výživného za minulé období pro nezletilé dítě, které nenabývalo plné svéprávnosti, **spotřebované výživné se nevrací**.

Jaká jsou kritéria pro stanovení výživného, k čemu soud přihlíží?

U rodičů nebo jiných osob povinných výživou:

Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání, či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu.

Soud přihlédne také k tomu, zda povinný o dítě osobně pečuje a v jaké míře.

Rozsah vyživovací povinnosti je kromě podmínek na straně povinného určován také **odůvodněnými potřebami dítěte**, které závisí hlavně na jeho věku a zdravotním stavu a **jeho majetkovými poměry**. Dále přihlíží k tomu, jakým způsobem se dítě připravuje na budoucí povolání, k mimoškolním aktivitám dítě a k jeho koníčkům.

Platí však, že životní úroveň dítěte má být shodná s životní úrovní rodičů.

Připouští-li to majetkové poměry povinné osoby, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor. V takovém případě je nutné založit dítěti účet (může to udělat i soud sám) a ten pak stanoví, jaká část finančních prostředků bude na tento účet dítěti ukládána.

Při stanovení výživného soud též přihlíží ke všem vyživovacím povinnostem povinného - další dítě, nebo manželka.

V případech hodných zvláštního zřetele (povinný rodič má riskantní podnikání nebo pouze sezónní práce, chystá se na cestu kolem světa, na expedici do Himalájí) může soud rozhodnout o složení peněžní zálohy na výživné splatné v budoucnosti. Pokud rodič nebo jiná osoba povinná výživou s rozhodnutím soudu nesouhlasí, je možné podat odvolání.

Pokud soud schválí dohodu rodičů o výši výživného, nejsou rodiče oprávněni podat odvolání.

Jak vysoké výživné je možné uložit, je omezena jeho výše?

Výše výživného není zákonem omezena. Zákonná úprava vymezuje dítěti právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Takový stav by měl být zachován, i když dítě žije s jedním z rodičů.

Vymezení je nutné chápat v negativním i pozitivním smyslu:

Pokud je rodič, jemuž je výživné určováno v takové životní situaci, která zajišťuje nadstandardní životní úroveň, dítě má právo, aby se na takové nadstandardní životní úrovni podílelo.

Jestliže je životní úroveň rodiče pouze průměrná nebo nižší než průměrná, nelze stanovit výživné, které by jeho životní úroveň přesahovalo, a to i v tom případě, jsou-li potřeby dítěte výrazně zvýšeny.

Co když je povinný rodič podnikatel?

Má-li rodič příjmy z jiné než závislé činnosti, která podléhá dani z příjmů – podnikatel, je povinen soudu prokázat své příjmy předložením daňového přiznání, ale i předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti, potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním chráněných údajů - peněžní deník, účetnictví.

Neprokáže-li rodič nebo jiná osoba povinná výživou soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů nutných pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním chráněných údajů, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle zákona o životním a existenčním minimu.

Jak se stanoví výživné rodiči, který nepracuje a nemá jiný příjem?

V případě, že rodič nebo jiná osoba povinná výživou nezaviněně nemá možnost ani schopnosti plnit vyživovací povinnost k dítěti, soud nemusí výživné stanovit nebo je stanoví jen v minimální výši.

Jestliže by se ale záměrně vyhýbal práci, nespolupracoval s příslušným úřadem práce, mohl by soud při hodnocení možností a schopností takového rodiče nebo jiné osoby povinné výživou vycházet z předpokladu, kolik by asi činil jeho příjem, kdyby pracoval ve svém oboru, nebo z toho, kolik by vydělával, než se vzdal bez důležitého důvodu zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.

Pokud je povinný rodič ve výkonu trestu nebo vazby a nemá výdělečné možnosti, nelze mu na tuto dobu ukládat placení výživného.

Jestliže je ale odsouzen pro trestný čin zanedbání povinné výživy, je nutné ponechat výživné v určené výši i po dobu výkonu trestu odnětí svobody, pokud jiné okolnosti nesvědčí pro změnu.

Jak je tomu s prací a výdělkem povinného rodiče nebo jiné osoby povinné výživou v členském státě Evropské unie?

Přestěhováním osoby povinné výživou mimo ČR vyživovací povinnost nezaniká. Pokud příjem rodiče nebo osoby povinné výživou je v cizině vyšší než v ČR, je to důvod pro zvýšení výživného.

Jak dlouho trvá vyživovací povinnost?

Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, než je dítě schopno samo se živit.

Schopnost samostatně se živit bývá interpretována jako schopnost samostatně uspokojovat všechny své potřeby (hmotné, kulturní, bytové).

Schopnost samostatné obživy dítě získá tím, že si po absolvování studií nebo jiné přípravy na budoucí povolání najde odpovídající pracovní uplatnění.

V občanském zákoníku není uvedena žádná věková hranice, kterou by vyživovací povinnost rodičů k dětem byla omezena. (Omezeno faktickým stavem, soud posoudí, zda se jedná o přípravu na budoucí povolání.) Rozhodující není ani hranice 26 let. Ta se uplatňuje pouze u výplaty dávek státní sociální podpory.

Jestliže dítě uzavře manželství, vznikne vyživovací povinnost mezi manžely a vyživovací povinnost rodičů zaniká. Pokud jsou ale oba manželé studenti, dál je podpůrně zachována vyživovací povinnost rodičů nebo jiných osob povinných výživou.